પૂજ્ય કહાન ગુરુ "ઉપકાર-અંતાક્ષરી"

નં.	કાવ્ય (ચોપાઈ છંદ)	ભૂમિકા
૧.	• દર્પણમાં પ્રતિબિંબો થાય, જ્ઞાન મહીં જ્ઞેયો જણાય; પ્રતિબિંબો દર્પણના ભાવ, જ્ઞેયાકારો જ્ઞાનસ્વભાવ. • સમજાય છે ગુરુનો ઉપકાર, ગુરુનો મહિમા અપરંપાર.	• જેમ દર્પણમાં પ્રતિબિંબો જણાય છે તેમ જ્ઞાનમાં જ્ઞેયો જણાય છે. દર્પણના પ્રતિબિંબો તે દર્પણની અવસ્થાઓ છે, જ્ઞાનમાં દેખાતા જ્ઞેયાકારો તે જ્ઞાનની અવસ્થાઓ છે, જ્ઞાનનું જ ઉત્પાદન છે. • જ્ઞાનસ્વભાવની ઓળખ કરાવનાર પૂ. કહાન ગુરુનો ઉપકાર સમજાય છે, તેઓશ્રીનો મહિમા કહી શકાય તેવો નથી.
૨.	• જ્ઞાન મહીં જે જ્ઞેય જણાય, જ્ઞેયોની અંશે ન સહાય; જ્ઞાન જ્ઞેયના જેવું જ હોય, પણ એમાં સંબંધ ન કાંય. • સમજાય છે....	જ્ઞાનમાં દેખાતા જ્ઞેયોના પ્રતિભાસમાં જ્ઞેયો તદ્દન અકિંચિત્કર છે. જ્ઞાન જ્ઞેયોથી સંપૂર્ણપણે નિરપેક્ષ રહીને જ્ઞેયને તે જેવું છે તેવું જ જાણે છે. આમ તે બે વચ્ચે સાદૃશ્ય જરૂર છે, પરંતુ સંબંધ કાંઈ જ નહિ. જ્ઞાનસ્વભાવ નિરપેક્ષ, અસહાય અને અકૃત્રિમ છે એવું સમજાવનાર કહાનગુરુનો ઉપકાર સમજાય છે.
૩.	• દ્રવ્ય ગુણાદિ વિષે વિચાર, તેને જ્ઞેયાકાર કહાય; પણ તેઓ છે જ્ઞાનાકાર, જ્ઞાયકનો તેમાં પ્રતિભાસ. • સમજાય છે....	જ્ઞેયાકારની વ્યાખ્યા:- કોઈ પણ દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય સંબંધી જ્ઞાનાત્મક વિકલ્પને જ્ઞેયાકાર કહે છે. જો કે તેનું નામ જ્ઞેયાકાર હોય, પરંતુ ખરેખર તો તેઓ જ્ઞાનના જ આકારો છે અને તે જ્ઞાનાકારોમાં નિરંતર જ્ઞાયક આબાલગોપાલ સૌને જણાઈ જ રહ્યો છે એવી અપૂર્વ સમજણ આપનાર ગુરુદેવનો જય હો.
૪.	• કાળે કાળે જ્ઞેયો બદલાય, જ્ઞેયાકારો પણ પલટાય; તે સૌના અવલંબરૂપ જે જ્ઞાન, એવો હું સામાન્ય સ્વભાવ. • સમજાય છે....	• સમયે સમયે જ્ઞેયો બદલાતા જાય છે અને સમયે સમયે તેઓથી નિરપેક્ષપણે જ્ઞેયાકારો અર્થાત્ જ્ઞાનાકારો પણ પલટાતા જાય છે. આ સૌ જ્ઞાનાકારોમાં અવલંબરૂપ જે સામાન્ય જ્ઞાન ત્રિકાળ છે તે મારી દૃષ્ટિનો વિષય છે એવી અલૌકિક વાત કહેનાર પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી જયવંત વર્તો.
૫.	• ઇન્દ્રિયોથી ખંડિત જ્ઞાન, તે તો ભવનો હેતુ થાય; જ્ઞાન નહિ તે જ્ઞેય ગણાય, તેને જાણે જિતેન્દ્રિય થાય. • સમજાય છે....	• જે જ્ઞાન પોતાના અતીન્દ્રિય સ્વભાવને ભૂલીને ઇન્દ્રિયોને આધીનપણે ખંડખંડરૂપે પરિણમે છે તે તો સંસારવૃદ્ધિનું કારણ બને છે. તે ઇન્દ્રિયજ્ઞાનને જ્ઞાની જ્ઞેય ગણે છે અને સામાન્ય જ્ઞાનને ગ્રહણ કરીને જિતેન્દ્રિય થાય છે એવી યથાર્થ સમજણ આપનાર કહાનગુરુનો મહિમા કહી શકાય એવો નથી.

નં.	કાવ્ય (ચોપાઈ)	સમજૂતી
૬.	• જ્ઞાત-જ્ઞેયનો સંકર દોષ, સ્વભાવ નહીં દીસે સંયોગ; શાક ખારું કે અલૂણું કહે, માત્ર લવણને જાણી રહે. • એમાંય છે ગુરુનો ઉપકાર, ગુરુનો મહિમા અપરંપાર.	• જ્ઞેયલુબ્ધ અજ્ઞાની જ્ઞાતા અને જ્ઞેયને એકરૂપ માનીને ગરબડો કરે છે. તે સંયોગને જ સ્વભાવ માની લે છે અને તેથી જ શાકને ખારું માને છે; જ્યારે અનુભવી જ્ઞાની માત્ર લવણના સ્વભાવને જ ગ્રહણ કરીને લવણ ખારું છે, શાક નહીં એમ માને છે. જ્ઞેય-જ્ઞાતા સંકરદોષ રહિત આવી અનુભૂતિ દાન કરનાર શ્રીગુરુનો જય હો.
૭.	• અન્વય જ્ઞાન જો વિસ્મૃત થાય, જ્ઞેયાકારો જ્ઞેય જણાય; હું છું દેહ મને જ્વર થાય, માની અજ્ઞાની દુઃખી થાય. • એમાંય છે -----	• અજ્ઞાનીને પોતાના જ્ઞાન સામાન્યની ખબર ન હોવાથી તેના જ્ઞેયાકારોમાં જાણે જ્ઞેયો પેસી જાય છે. એમ શરીરાકાર જ્ઞાનને તે શરીર માને છે અને હું શરીર છું, મને તાવ આવે છે એમ માનીને અજ્ઞાની નાહક દુઃખી થાય છે. જ્ઞાનનું આવું સ્વરૂપ સમજાવનાર શ્રીગુરુને હું વંદન કરું છું.
૮.	• ક્રમે ક્રમે આવે ને જાય, જ્ઞેયોની વણઝાર દેખાય; ઘટ પટ રથ આદિ દેખાય, મારી પ્રસિદ્ધિ કરતા જાય. • એમાંય છે....	• જ્ઞેયો એક પછી એક પ્રતિબિંબપણે જ્ઞાનમાં ઝળકે છે. મારા જ્ઞાનમાં ઝળકતા એ સર્વ જ્ઞેયો વડે મારા જ્ઞાનની સિદ્ધિ થાય છે, માટે જ્ઞાન જ્ઞેયને પ્રસિદ્ધ કરતું નથી, પરંતુ જ્ઞેય જ્ઞાનને પ્રસિદ્ધ કરે છે. અંતર્મુખ થવાની આવી **દિશા બતાવનાર** પૂજ્ય શ્રીગુરુનો આપણા સૌ પર અનંત ઉપકાર છે.
૯	• જ્ઞાનક્રિયા વડે સમજાય, જ્ઞેયે જ્ઞેયે જ્ઞાન જણાય; અંતર્મુખ ચિંતન ગ્રહાય, ભેદજ્ઞાનથી સમકિત પમાય. • એમાંય છે....	• જ્ઞાનક્રિયાનો આવો મર્મ ગુરુની દેશના કે દૃષ્ટાંતો સમજાતે પ્રયોગો વડે આચાર્યશ્રી જ્ઞેયોને ન દેખતાં નિરંતર જ્ઞાનાકારોને જ દેખે છે અને પોતાના ઉપયોગને ઉપયોગમાં જોડી આનંદ કરીને સમ્યગ્દર્શન પ્રાપ્ત કરે છે. જ્ઞાનદૃષ્ટિઓને નિર્મળ કરીને સામાન્ય જ્ઞાનનો ઓળખાણ કરાવનાર શ્રી શ્રીગુરુનો જય હો.
૧૦	• દેહ વચન મન કંઈ પણ ન જણાય, જ્ઞાન તણો આકાર ગ્રહાય; હું તો છું એક જ્ઞાયકભાવ, પરમ પારિણામિક મુજ ભાવ. • એમાંય છે...	• જેણે પોતાના જ્ઞાયકને ગ્રહણ કરી લીધો છે એવા સમકિતીને દૂરવર્તી દેહ આદિ તથા નિકટવર્તી વચન, મન, રાગ-દ્વેષાદિ ભાવોમાં મુગ્ધતા હોતી નથી. તેનું એકત્વ તો પોતાના પરમપારિણામિક ભાવમાં જ રહે છે. એવા દૃઢ સમ્યગ્દર્શનધારી પૂજ્ય ગુરુદેવને વંદન હો.

ન.	કાવ્ય ([illegible])	[illegible]
૧૧	• [illegible] • [illegible]	• [illegible] પામનાર પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી જયવંત વર્તો, જયવંત વર્તો.
•	ઉપસંહાર:- [illegible]	

નોંધ:- આ કાવ્યને ઊંડાણથી સમજવા માટે [illegible] લિખિત "[illegible]" [illegible] નિબંધ નંબર ૪, "[illegible] (જ્ઞાન ની સ્વપરપ્રકાશક સ્વભાવ)" નો સ્વાધ્યાય કરવા મારી વિનંતી છે.